

уповноваженими органами та посадовими особами, а також наявність особливих засобів впливу, тобто адміністративних стягнень. Крім того, актуальність застосування саме цього виду юридичної відповідальності полягає, насамперед, у необхідності попередження та недопущення заподіяння значної шкоди навколишньому природному середовищу та життю і здоров'ю людини, а також в оперативності реагування на правопорушення, що особливо важливо для ефективної охорони довкілля.

Список використаних джерел

1. Водний кодекс України : Закон України від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР. Редакція від 16.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III. Редакція від 16.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7 грудня 1984 р. № 8073-X. Редакція від 13.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
4. Лісовий кодекс України : Закон України від 8 лютого 2006 р. № 3404-IV. Редакція від 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text>
5. Оверковська Т. К., Опольська Н. М. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення: навчальний посібник Вінницького національного аграрного університету. Вінниця: ТОВ "ТВОРИ", 2020. 252 с.
6. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-XII. Редакція від 16.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>

Лужняк В.

студент юридичного факультету

Західноукраїнського національного університету

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри

конституційного, адміністративного та

фінансового права ЗУНУ

Чудик Н.О.

ДОСЯГНЕННЯ НОВОГО ВИБОРЧОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Передусім, слід не забувати довгий і тернистий шлях розвитку українського виборчого законодавства. На початках новітньої історії України ми обирали народних депутатів на повністю мажоритарній основі, на зміну їй прийшла змішана система, коли 50 % депутатів обиралися за мажоритарною системою, інші 50 – за пропорційною із закритими списками. Потім, за часів президентства Ющенка, парламент

формувався повністю за пропорційною системою із закритими списками, а вже парламентські вибори 2012, 2014 та 2019 років відбувалися знову за змішаною системою: 50/50.

Майже усі політичні партії, що брали участь у парламентських виборах протягом останніх років, одним із найважливіших завдань своїх програм зазначали прийняття Виборчого кодексу. Така вимога мала під собою суттєве підґрунтя, оскільки практично кожного разу вибори відбувалися за зміненою процедурою, розібратися було складно не тільки виборцям, але й членам виборчих комісій, спостерігачам і навіть самим політикам. Тож проблема розробки і прийняття Виборчого кодексу була не просто важливою й актуальною, а сам документ увійшов у політичний лексикон українського істеблішменту з епітетом «багатостраждальний». Загалом, на думку експертів, відсутність чітких і стабільних правил проведення виборчого процесу у державі спричиняє непрогнозовані потрясіння політичної системи і сприяє загальній нестабільності політичної ситуації у країні.

Щодо місцевих виборів, то там все ще заплутаніше. Зазначу лише, що останній Закон «Про місцеві вибори», що був прийнятий практично напередодні початку виборчого процесу у 2015 році, не критикував лише лінивий. Часто критикували заслужено — складність встановлення реального переможця округу, криза недопредставництва або перепредставництва (коли деякі округи залишалися без свого депутата, натомість інші отримували кількох), недоліки процедури оскаржень тощо однозначно вимагали змін.

Проте чи не найбільшу критику ми отримували від наших західних колег саме за динамічність зміни виборчого законодавства. І не просто динамічність, адже часто зміни вносились напередодні початку виборчого процесу, що порушує рекомендації щодо незмінності протягом року до його початку і, безумовно, не відповідає принципу правової визначеності.

Поява Виборчого кодексу мала б гарантувати певну стабільність у виборчому законодавстві України. Але через важкі баталії у парламенті VIII скликання процес прийняття Виборчого кодексу тривав дуже довго, суміжні правові інститути змінювались, і текст Виборчого кодексу, внесений 02.10.2015 року до його ухвалення, безнадійно застарів. У результаті кропіткої роботи наприкінці каденції депутатів Верховної Ради VIII скликання парламент все ж спромігся проголосувати документ, проте навіть вже на той час він потребував доопрацювання. За результатом розгляду пропозицій Президента парламент IX скликання врешті ухвалив остаточну редакцію 19.12.2019 року.

Виборчий кодекс – об'єднання п'яти документів: закону про вибори президента, народних депутатів, місцеві вибори, про ЦВК та державний реєстр виборців. Ще один позитив від його схвалення – відтепер вносити зміни під кожні конкретні вибори буде важче. Відповідно, це зменшить

вплив політиків на виборчі правила гри та дозволить стабілізувати політичну систему держави.

Новий Виборчий кодекс складається з чотирьох книг і прикінцевих та перехідних положень: Загальна частина, Вибори Президента України, Вибори народних депутатів України та Місцеві вибори.

Нове законодавство закріплює положення про особливості процедури проведення усіх видів виборів в Україні. Можливе одночасне проведення загальнодержавних, як президентських, так і парламентських виборів, із місцевим референдумом, позачерговими, повторними, проміжними, першими, додатковими місцевими виборами. Виборчий кодекс встановлює, що офіційними спостерігачами на виборах в Україні не можуть бути громадяни або піддані держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором або державою-окупантом.

Система виборів Президента держави у новому Виборчому кодексі практично не змінилася. Законодавство встановлює, що Президентом України може бути обраний громадянин України, який на день виборів досяг 35 років, має право голосу, володіє державною мовою і проживає в Україні протягом 10 останніх перед днем виборів років.

Вибори Президента України можуть бути черговими, позачерговими та повторними. Чергові проводяться після закінчення конституційного терміну повноважень Президента України, позачергові – у зв'язку з прийняттям відповідної постанови Верховної Ради України.

Найважливіша новація нового кодексу – запровадження пропорційної виборчої системи з відкритими списками. Тобто, за новими правилами виборці будуть обирати не тільки політичну партію, але й конкретного кандидата із загального списку політичної сили. В експертному середовищі позитивно зустріли цю новелу, зазначивши те, що на виборчу систему з відкритими списками як прогресивну і найбільш демократичну давно звертали увагу українського істеблішменту наші міжнародні партнери.

Парламентські вибори проводитимуться як і раніше у загальнодержавному багатомандатному окрузі. Вибори народних депутатів України здійснюватимуться на засадах пропорційної системи відповідно до єдиних списків кандидатів у депутати в загальнонаціональному виборчому окрузі, з яких формуються регіональні виборчі списки кандидатів у депутати від партій. Важливим є й обов'язкове дотримання гендерного балансу під час формування партійних списків політичних партій: у кожній п'ятірці кандидатів має бути не менше двох осіб кожної статі.

Таким чином у нових виборах кандидати в народні депутати зможуть висуватися тільки від політичних партій, можливість стати самовисуванцем скасована.

За новим Виборчим кодексом замість 225 (як було раніше) територію країни поділять на 27 виборчих регіонів, які практично співпадають із

територіями більшості областей. У кожному окрузі усі партії висуватимуть свій список для конкретного регіону. За словами експертів, зробити свідомий вибір для виборця буде не складно, оскільки у такому списку буде від 5 до 20 кандидатів.

Утім і така виборча система має свої переваги і недоліки. Позитивними сторонами такої системи є те, що депутати знають, виборці якого регіону їх обрали, і мають перед ними персональну відповідальність, так само як і перед партією, яка їх висунула і з іншими депутатами якої вони поєднані спільною партійною програмою. Недоліками ж виборчої системи з відкритими списками, є складна для розуміння система розподілу мандатів і ризик гострої конкуренції між кандидатами з регіональних списків від однієї партії.

Будь-яке розширення можливостей громадян впливати на списки – це крок на шляху до зменшення рівня політичної корупції. Така система виборів розрахована на виборців з великим рівнем політичної і правової свідомості.

У новому кодексі залишилося положення про те, що до Верховної Ради України проходять політичні партії, які на виборах подолали 5 %-ий бар'єр.

Загалом місцеві вибори в Україні відповідно до норм Виборчого кодексу відбулися за оновленими правилами.

Депутатів обласних і міських рад з населенням понад 90 тис. обиратимуть за пропорційною системою з відкритими регіональними партійними списками, схожою на систему для парламентських виборів. Замість регіонів території області чи великого міста будуть поділені на декілька окремих округів, в яких партії виставлятимуть списки своїх кандидатів, а виборець зможе обирати і партію, і конкретного її представника.

Виборчий процес для мерів також дещо змінився. Аби стати головою села, селища чи міста з кількістю виборців до 90 тис. осіб, достатньо буде набрати на один голос більше від кандидата, який посяде друге місце. А для перемоги на виборах мера великого міста (з кількістю виборців понад 90 тисяч) необхідно або набрати 50 % плюс один голос у першому турі, або перемогти свого опонента у другому турі точно так само, як це було на попередніх виборах.

Таким чином, новий Виборчий кодекс України суттєво змінив процедуру проведення виборчого процесу. І хоча експерти по-різному оцінили окремі новації і положення законодавства, в цілому більшість експертів погоджується з тим, що сам факт встановлення єдиних правил виборчого процесу сприятиме стабілізації політичної ситуації у державі. Експерти вважають, що Виборчий кодекс може бути доопрацьований у наступні кілька місяців щодо деяких положень, які викликали найбільше критики з боку фахівців. Утім, наявність Виборчого кодексу та імплементація його норм в чинне українське законодавство загалом

приведе до посиленням гарантій законності і демократичності виборів в Україні.

Список використаних джерел

1. Виборчий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>

Маркевич О.

*студент магістратури юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри
кримінального права і процесу, економічної безпеки
та правоохоронної діяльності ЗУНУ
Кравчук М.Ю.*

СТАН ЗАХИСТУ ПРАВ ПОТЕРПІЛОГО В УКРАЇНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВІДПОВІДНО ДО МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ СТАНДАРТІВ

В Україні наразі не створено ефективної системи наукового, правового та організаційного кримінально-правового забезпечення захисту прав та свобод потерпілого. Не розв'язано важливих кримінально-правових [3], кримінально-процесуальних, кримінологічних теоретико-методологічних, практичних проблем протидії правопорушенням, зважаючи на наявні тенденції її розвитку, а також соціально-політичні умови розвитку держави. Немає концептуального правового механізму кримінально-процесуального, кримінологічного захисту законних прав та інтересів потерпілих та їх реабілітації від наслідків щодо вчинених стосовно них кримінальних правопорушень, а також відновлення порушених внаслідок кримінальних правопорушень прав та відшкодування завданої кримінальним правопорушенням шкоди.

На незахищеність потерпілих в Україні також впливає негативна тенденція зростання злочинності через брак дієвого механізму профілактики та протидії злочинності, про що зазначає статистика динаміки її зростання. Як свідчать дані проведених досліджень, загалом криміногенну ситуацію в Україні за роки незалежності характеризує стабільна тенденція до збільшення кількості зареєстрованих злочинів [2, с. 205].

Актуальність розробки механізму протидії кримінальним правопорушенням та кримінально-правового забезпечення захисту прав та свобод потерпілих в Україні обумовлюють євроінтеграційні процеси, пов'язані з реформуванням органів державної влади, судових та правоохоронних органів, розробки якісно нової політики, стратегії і тактики протидії злочинності, які відповідали б забезпеченню національної безпеки, життєво важливим інтересам та прагненням народу України. Виконання поставлених завдань потребує належного